

การศึกษาการใช้บริการสาธารณสุขในชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

นางสาว ทวีพร อุณจักร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาการพัฒนาสุขภาพ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-578-252-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016969

I 10309 676

THE PATTERN OF HEALTH SERVICES UTILIZATION
AMONG THE KAREN HILL TRIBES

Miss Thaweporn Ounachak

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Sciences in Health Development

Field of Study of Health Development

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-578-252-1

Thesis Title   The Pattern of Health Services Utilization among the
Karen Hill Tribes.
By   Miss Thaweporn Ounachak
Faculty   Medicine
Thesis Adviser   Associate Professor Chitr Sitthi-amorn
Co-Advisor   Annop Visudhimark

Accepted by the Graduated School, Chulalongkorn University in
Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree/

Thavorn Vajrabhaya
..... Dean of Graduate School
(Professor Thavorn Vajrabhaya, Ph.D.)

Thesis Committee

Tongchan Hongladarom
..... Chairman
(Associate Professor Tongchan Hongladarom, M.D., M.Ed.)

Chitr Sitthi-Amorn
..... Thesis Advisor
(Associate Professor Chitr Sitthi-Amorn, M.D., Ph.D.)

Shah Ebrahim
..... Member
(Professor Shah Ebrahim, M.D., Ph.D.)

Annop Visudhimark
..... Member
(Annop Visudhimark, M.D.)

พิมพ์ที่ศูนย์วิจัยทันตกรรม กรมสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ทวีพร อุณจักร : การศึกษาการใช้บริการสาธารณสุขในชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (THE PATTERN OF HEALTH SERVICES UTILIZATION AMONG THE KAREN HILL TRIBES) อ.ที่ปรึกษา :
รศ.นพ. จิต สิทธีอมร นพ.อรรถพร วิสุทธิธรรม 133 หน้า ISBN 974-578-252-1

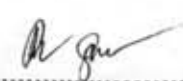
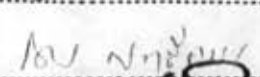
ถึงแม้ว่าการให้บริการสาธารณสุขแก่ชาวเขาได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 แต่ปัญหาสาธารณสุขยังคงมีอยู่ การปรับปรุงบริการสาธารณสุขจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการสาธารณสุข งานวิจัยนี้ จึงได้ศึกษารูปแบบการใช้บริการสาธารณสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจข้อมูลในหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่อยู่ห่างไกล ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งครอบคลุม 126 ครัวเรือน 768 คน ได้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ใหญ่ในครัวเรือนเกี่ยวกับ ความเจ็บป่วย และการบำบัดรักษาของสมาชิกในครัวเรือนภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์ก่อนการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่แต่งงานแล้ว 113 คน เกี่ยวกับการใช้บริการคุมกำเนิด และสัมภาษณ์มารดาของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี เกี่ยวกับการใช้บริการอนามัยแม่และเด็ก

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ป่วยร้อยละ 69.7 ใช้บริการบำบัดรักษาจากพนักงานสุขภาพชุมชน การใช้บริการสาธารณสุขในด้าน การฝากครรภ์ การคลอดบุตร การดูแลหลังคลอด การฉีดวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การฉีดวัคซีนให้ภูมิคุ้มกันโรคในเด็ก และการคุมกำเนิด เป็นร้อยละ 6.3, 21.1, 14.7, 6.3, 65.3, และ 47.8 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ก) ประเภทของการเจ็บป่วย และความรุนแรงของอาการ มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการบำบัดรักษา ข) การศึกษา รายได้ อาชีพ การรับข่าวสาร บุคลากรที่ขาดแคลน และความยุ่งยากในการเดินทางมารับบริการ มีความสัมพันธ์กับการใช้การอนามัยแม่และเด็ก และ ค) จำนวนบุตร ในอุดมคติ และจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการคุมกำเนิดอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับในประเภทของการเจ็บป่วยนั้น เฉพาะอาการไข้หรือปวดศีรษะเท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการ ส่วนอาการ ของโรคระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... คณะแพทยศาสตร์ .....
สาขาวิชา ..... กว.พัฒนาสุขภาพ .....
ปีการศึกษา ..... 2533 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

THAWEPORN OUNACHAK : THE PATTERN OF HEALTH SERVICES UTILIZATION
AMONG THE KAREN HILL TRIBES. THESIS ADVISER : ASSO. PROF. CHITR
SITTHI-AMORN, M.D., Ph.D.; ANNOP VISUDHIMARK, M.D., 133 PP.
ISBN 974-578-252-1

Despite the provision of health services for the hill tribes since 1977, their controllable health problems still persist. To improve health services, the information on health services utilization is required. This study has determined the pattern and associated factors of health services utilization. The household cross-sectional survey was conducted in a remote Karen village in Chiangmai. It covered 126 households, 768 persons. The head of the households (or other adults) were interviewed about the illness of any household member and the utilization of curative service in the previous two weeks. Married women in reproductive age (113 in all) were interviewed about the contraceptive use. Up to 102 mothers of children aged under 5 were assessed for the utilization of maternal and child health care services.

The result showed that 69.7 percent of the sick went to the community health worker for curative service. The use of antenatal care, delivery service, postnatal care, tetanus vaccination, child immunization and contraception were 6.3, 21.1, 14.7, 6.3, 65.3 and 47.8 percent respectively.

Multiple regression analysis showed that i) the type and the perceived severity of illness were associated with the utilization of curative service; ii) the education, income, occupation, the mass media, the training status of delivery personnel and travelling difficulty were significantly associated with the utilization of maternal and child health care services; and iii) the ideal number of children and number of previous pregnancies affected the utilization of contraception. However, among the type of illness only the fever or headache (but not respiratory or gastrointestinal symptoms) influenced utilization.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... คณะแพทยศาสตร์
สาขาวิชา ..... การพัฒนาสุขภาพ
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อผู้พิมพ์ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ACKNOWLEDGEMENTS

The thesis " The pattern of health services utilization among the Karen hill tribes " could not have been studied and not published without :

The Rockefeller Foundation which provided me the scholarship for my studies at Chulalongkorn University and financed the study;

Associated Professor Chitr Sitthi-amorn, Professor Shah Ebrahim, Associated Professor Vichai Poshayachinda and Doctor Annop Visudhimark who guided and advised it through to completion;

and all Mae Kha Poo villagers who sacrificed themselves as the studied group.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CONTENTS

	page
Abstract (Thai).....	iv
Abstract (English).....	v
Acknowledgements.....	vi
List of Tables.....	viii
List of Figures.....	xii
Chapter	
I. Introduction.....	1
II. Background.....	4
III. Literature Review.....	26
IV. Research Protocol.....	34
V. The Population.....	39
VI. Method.....	47
VII. Outcome Measurement.....	49
VIII. Analysis.....	54
IX. Ethical Considerations.....	58
X. Results.....	60
XI. Discussion.....	101
Conclusion.....	108
References.....	109
Annexes.....	116
Vitae.....	133

LIST OF TABLES

Table		page
1	Hill tribal population in Thailand.....	6
2	Hill tribal population in Chiangmai, Chiangrai and Mae Hong Son provinces.....	7
3	Hill Tribal Village, Household, Population summary in Thailand.....	7
4	Hill tribal village, household and population in Chiangmai Province classified by tribes.....	8
5	Opium cultivating area and opium production.....	15
6	Birth rate, death rate and growth rate by tribes among 7 tribes in Northern Thailand in 1987.....	16
7	Government health services system.....	24
8	Health indicator, their data sources and measurement instrument.....	51
9	Statistic test of association.....	55
10	Utilization pattern of curative care.....	55
11	Utilization pattern of maternal and child health services, including family planning service.....	56
12	Curative service utilization by selected variables.....	56
13	Maternal and child health services utilization by selected variable.....	56
14	Contraceptive utilization by selected variables.....	57

Table	page
15	Number of household and percentage of household interviewed..... 61
16	Demographic and socioeconomic characteristic of the sample population..... 62
17	Mass media exposure by radio..... 64
18	Treatment ever used..... 66
19	The most satisfied treatment that household has ever used and the reason preferring that treatment than others..... 67
20	The most unsatisfied treatment that household has ever used and the unsatisfied reason..... 68
21	The illness occurring in the recall period of 2 week..... 69
22	Curative service utilization..... 70
23	Univariate analysis of the factors affecting curative service utilization by chi-square and t-test statistics..... 72
24	Multivariate analysis of curative service utilization by multiple regression..... 73
25	The curative care utilization in the upper respiratory tract illness. (The follow-up cases).... 74
26	The curative care utilization in the diarrhoea. (The follow-up cases) 75
27	Socio-demographic of Women in reproductive age..... 76
28	Percentage of women in reproductive age by number of pregnancies..... 77
29	Age at first marriage..... 77

Table	page
30	Age at first child birth..... 77
31	Percentage of mothers by the interval between marriage and first child..... 78
32	The attitude concerning child spacing..... 79
33	Antenatal care seeking behavior..... 80
34	Univariate analysis of the factors affecting antenatal care service utilization by chi-square test and t-test statistics..... 81
35	Childbirth care seeking behavior..... 83
36	Univariate analysis of the factors affecting delivery service utilization by chi-square test and t-test statistics..... 84
37	Multivariate analysis of factors affecting the delivery service utilization by multiple regression analysis..... 85
38	Postnatal care seeking behavior..... 86
39	Univariate analysis of the factors affecting postnatal care service utilization by chi-square and t-test statistics..... 87
40	Multivariate analysis of the factors affecting postnatal care service utilization by multiple regression..... 88
41	Child immunization seeking behavior..... 89
42	Univariate analysis of the factors affecting child immunization service utilization by chi-square test and t-test statistics..... 90

Table	page	
43	Multivariate analysis of the factors affecting child immunization service utilization by multiple regression.....	91
44	Vaccination against tetanus.....	92
45	Univariate analysis of the factors affecting tetanus vaccination service utilization by chi-square and t-test statistics.....	93
46	Multivariate analysis of the factors affecting tetanus vaccination service utilization by multiple regression.....	94
47	Ideal number of children.....	95
48	Sex preference for children.....	96
49	Birth control seeking behavior.....	97
50	Univariate analysis of the factors affecting contraceptive utilization by chi-square and t-test statistics.....	99
51	Multivariate analysis of the factors affecting contraceptive utilization by multiple regression....	100
52	Comparison of minimum basic health needs indicators of 1991 with the result of this study.....	104

LIST OF FIGURES

Figure		page
1	Chiangmai province.....	42
2	Samoeng district.....	43
3	Mae Kha Poo village.....	44

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย